



The Holy See

MANE NOBISCUM DOMINE

II. János Pál pápa

apostoli levele az Eucharisztia évéről
2004 októberétől 2005 októberéig

TARTALOM

BEVEZETÉS

I. A ZSINAT ÉS A JUBILEUM NYOMÁBAN

Krisztusra fordított tekintettel

Máriával együtt szemlélni Krisztus arcát

A Rózsafüzér évétől az Eucharisztia évéig

II. EUCHARISZTIA A VILÁGOSSÁG MISZTÉRIUMA

„Elmagyarázott nekik mindent”

„Fölsmerték Őt a kenyértörésben”

„Én veletek vagyok minden nap...”

Ünnepelni, imádni, szemlélni

III. AZ EUCHARISZTIA A KOMMUNIÓ FORRÁSA ÉS MEGJELENÉS”

Maradjatok bennem és én tibennetek”

Egy kenyér, egy test

„Egy szív és egy lélek”

Az Úr napja

IV. AZ EUCHARISZTIA A „MISSZIÓ” KIINDULÓPONTJA ÉS PROGRAMJA

„Még abban az órában útra keltek”

Hálaadás

A szolidaritás útja

A legkisebbek szolgálata

BEFEJEZÉS

BEVEZETÉS

1. „Maradj velünk, Urunk, mert esteledik” (vö. *Lk 24,29*). A föltámadás napjának estéjén az Emmausz felé tartó két tanítvány is ezzel a meghívással fordult a Zarándokhoz, aki csatlakozott hozzájuk az úton. Szomorú gondolatokkal telve nem is képzelték, hogy ez az ismeretlen éppen az ő Mesterük, de már föltámadottan. A szívükben mindenesetre valami „lángolást” (vö. *24,32*) éreztek, miközben Ő beszélt hozzájuk és „magyarázta” az írásokat. Az Ige világossága feloldotta szívük keménységét és „megnyitotta a szemüket” (vö. *24,31*). A sötétedő estében és a lelküket betöltő sötétségben ez a Zarándok egy fénysugár volt, aki fölkelletta a reményüket és megnyitotta a lelküket, hogy a teljes világosságra vágyódjanak. „Maradj velünk” – kérlelték. és Ő engedett a kérésnek. Röviddel ezután Jézus eltűnt előlük, de a Mester „ott maradt” a kenyér színe alatt, melynek megtörésekor megnyílt a szemük.

2. Az emmauszi tanítványok képe nagyon alkalmas arra, hogy megadja annak az évnek az alaptónusát, melyet az Egyház arra szentel, hogy különlegesen átélje a Szent Eucharisztia misztériumát. Kérdéseink, nyugtalanságaink olykor súlyos csalódásaink útján az isteni Zarándok ma is útitársunk, hogy az írások magyarázatával elvezessen Isten misztériumainak befogadásához. Amikor a találkozás Vele teljessé válik, az Ige világosságát követi az a világosság, amely „az élet kenyereből” fakad, és Krisztus ezzel teljesíti leginkább ígéretét: „Veletek vagyok minden nap a világ végezetéig” (vö. *Mt 28,20*).

3. A „kenyértörés” – ahogyan kezdetben nevezték az Eucharisziát – örökre az Egyház életének középpontjában van. Az idők folyamán Krisztus általa jeleníti meg halálának és föltámadásának misztériumát. Benne személyesen Őt kapjuk, „az égből alászállott élő kenyeret” (*Jn 6,51*), és Ővele nekünk adatott az örök élet záloga, melyben megízlelhetjük a mennyei Jeruzsálem örök lakomáját. Már többször, és legutóbb az *Ecclesia de Eucharistia* kezdetű enciklikában – az

egyházatyák, az egyetemes zsinatok és elődeim nyomdokait követve – meghívtam az Egyházat az Eucharisziáról való elmélkedésre. Ezért nem áll szándékomban ebben a levélben megismételni a már elmondott tanítást, csak hivatkozom rá, hogy tegyünk magunkévá és mélyítsük el azt. De úgy láttam, hogy éppen e célból igen nagy segítséget jelenthet egy esztendő, amit teljes egészében e csodálatos Szentségnek szentelünk.

4. Mint már ismert, az Eucharisztia éve 2004 októberétől 2005 októberéig tart. E kezdeményezéshez két esemény kínált nagyon jó alkalmat, egyik a kezdetét, a másik a végét jelzi: a mexikói Guadalajarában október 10-től 17-ig tartó Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus, és a 2005. október 2-től 29-ig tartó rendes püspöki szinodus a Vatikánban, melynek témája „Az Eucharisztia az Egyház életének és küldetésének forrása és csúcsa”. De egy másik megfontolás is ennek az évnek a meghirdetésére készített: 2005. augusztus 16-tól 21-ig tartjuk Kölnben az Ifjúság Világnapját. Azt kívánom, hogy az Eucharisztia legyen az az élő középpont, mely köré összegyűlnek a fiatalok, erősíteni a hitüket és lelkesedésüket. Egy ilyen eucharisztikus időszak meghirdetése már régóta bennem él: természetes folytatása annak a lelkipásztori irányzatnak, melyet – különösen a Nagy Jubileumra készülő és az azt követő években – bele akartam oltani az Egyházba és újra meg újra megerősíttem.

5. Jelen apostoli levelemmel hangsúlyozni akarom ennek az irányzatnak a folytonosságát, hogy mindenki könnyebben hozzájuthasson lelki gyümölcseihez. Ami az Eucharisztia évének gyakorlati megvalósítását illeti, számítok a részegyházak pástorainak személyes gondosságára, kiknek e nagy Misztérium iránti odaadása segíteni fog megtalálni a konkrét megoldásokat. Püspök testvéreim egyébként könnyen beláthatják, hogy ez a Rózsafüzér évét rövid szünet után követő kezdeményezés spirituális mélységeket nyit meg, és semmiképpen nem zavarja, épp ellenkezőleg, hatásosan megvilágosítja az egyes egyházak lelkipásztori programjait, azáltal, hogy e programokat a hívők lelki életének és minden helyi egyház kezdeményezéseinek gyökeréhez és titkához kapcsolja. Nem azt kérem tehát, hogy az egyes egyházak szakítsák meg a megkezdett lelkipásztori „utakat” (programokat), hanem hangsúlyozzák bennük az eucharisztikus dimenziót, ami az egész keresztény életnek sajátossága. A magam részéről e levéllel néhány alapvető irányt szeretnék megmutatni, bízván abban, hogy Isten népének minden tagja tanulékonyan és buzgó szeretettel fogadja javaslatomat.

I. A ZSINAT ÉS A JUBILEUM NYOMÁBAN

Krisztusra fordított tekintettel

6. Tíz évvel ezelőtt, 1994. november 10-én *Tertio millennio adveniente* kezdetű apostoli levelemmel megnyithattam az Egyház előtt a 2000. év Nagy Jubileumára való előkészület útját. úgy láttam, hogy ez a történelmi alkalom nagy kegyelemként jelenik meg a horizonton. Nem áltattam magam azzal, hogy önmagában az idő múlása, bármily szuggesztív is, nagy változásokat

hozhatna magával. A tények sajnos az ezredforduló után megmutatták, hogy az események kegyetlen következetességgel folytatódnak, gyakran rosszabbak az előbbieknél. Olyan helyzet bontakozott ki, melyben a biztató távlatok mellett az erőszak és a vér sötét árnyai is jelen vannak, és nem múlnak el. Amikor azonban az Egyházat a megtestesülés 2000 éves jubileumának ünneplésére hívtam, meg voltam győződve – és ma még inkább meg vagyok győződve – arról, hogy az emberiség „távoli jövője” érdekében dolgozunk.

Krisztus ugyanis nemcsak az Egyház történelmének, hanem az egész emberiség történelmének is a középpontja. Benne foglalják össze minden (vö. *Ef 1, 10; Kol 1, 15–20*). Hogyan ne emlékeznénk a lelkesedésre, mellyel a II. Vatikáni Zsinat VI. Pál pápát idézve megvallotta, hogy Krisztus „az emberi történelem célja, az a pont, amelyre a történelem és a civilizáció vágyai irányulnak, ő az emberi nem középpontja, minden szív öröme és kívánságainak beteljesedése”.^[1] A Zsinat tanítása tovább mélyítette az Egyház természetének megismerését azzal, hogy a hívő lelkek szemét fölnyitotta a hit és a földi valóság misztériumainak élesebb látására Krisztus világosságában. Benne, a megtestesült Igében ugyanis nemcsak Isten misztériuma, hanem az ember misztériuma is kinyilatkoztatást nyert.^[2] Az ember Benne talál megváltást és beteljesedést.

7. Pápaságom kezdetén a *Redemptor hominis* kezdetű enciklikában bőségesen kifejtettem e témát, s később többször is visszatértem rá. A jubileum kedvező alkalom volt arra, hogy erre az alapvető igazságra újra föl hívjam a hívők figyelmét. A nagy esemény előkészülete teljesen szentháromságos és krisztusközpontú volt. Közben természetesen nem feledkezhetünk meg az Eucharisztia évről. Most, az Eucharisztia évének megnyitása előtt szívesen emlékezem arra, hogy már a *Tertio millennio adveniente* kezdetű levelemben írtam: „A 2000. év teljesen eucharisztikus lesz: az üdvözítő, aki 20 évszázaddal ezelőtt testet öltött Mária méhében, az *Eucharisztia szentségében* folyamatosan az isteni élet forrásaként adja magát az emberiségnek”.^[3] A Rómában tartott Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus konkrétan megtestesítette a Nagy Jubileum e jellegét. érdemes arra is emlékezni, hogy a jubileumi készület közepén *Dies Domini* kezdetű apostoli levelemben elmélkedési témául adtam a hívőknek a vasárnapot mint a föltámadott úr napját, és sajátosan az Egyház napját. Akkor mindenkit arra szólítottam, hogy a vasárnap szíveként fedezzük föl újra az eucharisztikus ünneplést.^[4]

Máriával együtt szemlélni Krisztus arcát

8. A nagy jubileum örökségét gyűjtöttem össze a *Novo millennio ineunte* kezdetű apostoli levelemben. E programadó dokumentumban a Krisztus arcának szemlélésére épülő lelkipásztori irányzatot sürgettem egy olyan egyházi pedagógia keretében, mely képes arra, hogy az imádság művészetével elérhető életszentség „magas mércéje” felé törekedjen.^[5] E szempontból hiányozhatott-e a liturgikus elkötelezettség, s különösen az *eucharisztikus élet iránti figyelem*? Akkor ezt írtam: „A huszadik században, különösen a Zsinat óta, sokat fejlődött a keresztény közösség a szentségek – főként az Eucharisztia – ünneplésében. Továbbra is ki kell tartanunk ebben az irányban, különös szerepet tulajdonítva a vasárnapi eucharisztikus ünnepnek és magának a vasárnapnak is, a hit különleges napjaként tartva számon, a feltámadt úr napjaként,

amikor – mint hetenként ismétlődő valódi Húsvéton – megkapjuk a Szentlélek ajándékát.”[6] Az imádságra nevelésről szólva azt kértem, hogy ápolják az imaórák liturgiáját, mely által az Egyház megszenteli a nap óráit, és a liturgikus esztendő tagolásával az idő folyamát.

9. Ezt követően, amikor meghirdettem a Rózsafüzér évét és közzétettem a *Rosarium Virginis Mariae* kezdetű apostoli leveletem, újra szóltam Krisztus arcának szemléléséről a rózsafüzér imádságából kiindulva, máriás szempontból. E hagyományos imádság ugyanis, melyet az egyházi Tanítóhivatal annyira ajánl és Isten népének annyira kedves, teljesen biblikus és evangéliumi jellegű, mert miközben az *üdvözlégy*-eket ismételve a titkokról elmélkedik, határozottan Jézus nevére és arcára összpontosít. Ismétléseivel *a szeretet pedagógiájának egyik formája*, mely a lélekben föllobbantja ugyanazt a szeretetet, mellyel Mária szerette a Fiát. Ezért sok évszázados érlelődéséhez valamit hozzáadva úgy akartam, hogy e szemlélődési mód, amit az „evangélium foglatának” nevezhetünk, egészüljön ki a világosság titkaival.[7] és nem természetes, hogy a világosság titkainak csúcsa az Eucharisztia?

A Rózsafüzér évétől az Eucharisztia évéig

10. A Rózsafüzér évének közepén írtam az *Ecclesia de Eucharistia* enciklikát, mellyel meg akartam mutatni, hogy az Eucharisztia misztériuma milyen elválaszthatatlan és eleven kapcsolatban van az Egyházzal. Mindenkit arra hívtam, hogy az eucharisztikus áldozatot olyan odaadással ünnepeljük, amit az megérdemel, és adjuk meg az Eucharishtiában jelenlévő Jézusnak szentmisén kívül is az imádás hódolatát, ami e nagy misztériumot megilleti. Nagyon hangsúlyoztam az eucharisztikus lelkiesség szükségességét, példaképpül állítva Máriát, mint „eucharisztikus asszonyt”. [8]

Az *Eucharisztia* éve tehát *egy évről évre erősödő alapra épül*, és egyre inkább Krisztusra és az Ő arca szemlélésére támaszkodik.

Bizonyos értelemben az összegezés éve, az egész eddig megtett út csúcsa. Mennyi mindent lehetne elmondani azért, hogy jól éljük végig ezt az évet! én csak néhány szempontra korlátozom magam, melyek mindenkit segíthetnek a megvilágosult és termékeny tevékenység felé.

II. EUCHARISZTIA A VILÁGOSSÁG MISZTÉRIUMA

„Elmagyarázott nekik mindent, ami az írásban róla szólt” (Lk 24,27)

11. Az elbeszélés, mely elmondja a föltámadott Jézus megjelenését az emmauszi tanítványoknak, segít abban, hogy figyelmünk középpontjába az eucharisztikus misztériumnak azt az első szempontját állítsuk, melynek mindig jelen kell lennie Isten népe áhíthatában: *az Eucharisztia a világosság misztériuma!*

Milyen értelemben állítható ez, és mi következik belőle a keresztyén lelkiség és élet számára?

Jézus azt mondta magáról, hogy Ő „a világ világossága” (Jn 8,12), és ezt életének két nagy eseménye, a színeváltozás és a föltámadás nyilvánvalóvá tette, mert bennük fölragyogott isteni dicsősége. Az Eucharishtiában viszont Krisztus dicsősége el van fátyolozva. Az Oltáriszentség a legkiemelkedőbb módon „a hit misztériuma”. Mindazonáltal éppen teljes elrejtőzésének misztériumával teszi önmagát Krisztus a világosság misztériumává, mellyel a hívőt az isteni élet mélységeibe vezeti be. Szerencsés meglátás az, hogy Rubljov híres Szentháromság ikonja az Eucharishtiát helyezi a szentháromságos élet középpontjába.

12. Az Eucharisztia mindenekelőtt azért világosság, mert az Eucharisztia liturgiáját minden szentmisében megelőzi Isten Igéjének liturgiája, és a két „asztal”, tudniillik az Ige és a Kenyér asztala egységet alkot. Ez az összetartozás mutatkozik a János-evangélium eucharisztikus beszédében, melyben Jézus tanítása misztériumának alapvető bemutatásáról áttér a sajátos eucharisztikus jelleg magyarázatára: „Az én Testem valóban étel, és az én Vérem valóban ital” (Jn 6,55). Tudjuk, hogy e kijelentés a hallgatók nagy részében krízist okozott, és arra indította Pétert, hogy az apostolok és minden idők Egyháza szóvivőjeként kimondja: „Uram, kihez menjünk? Az örök élet igéi nálad vannak.” (Jn 6,68.) Az emmauszi tanítványok történetében maga Krisztus mutatja meg „Mózesen kezdve az összes prófétánál”, hogyan beszélt „az összes írás” személye misztériumáról (vö. Lk 24,27). Szavai „meggyújtották” a tanítványok szívét, megszabadították őket a szomorúság és a reménytelenség árnyától, és fölkeltették bennük a vágyat, hogy vele maradhassanak: „Maradj velünk, Urunk!” (vö. Lk 24,29.)

13. A II. Vatikáni Zsinat atyái a *Sacrosanctum Concilium* konstitúcióban kifejezték kívánságukat, hogy „az Ige asztala” bőségesebben kínálja a hívőknek a Szentírás kincseit.[9] Ezért járultak hozzá, hogy a liturgikus ünnepléseken főként a szentírási olvasmányok mindenki számára érthető nyelven hangozzanak el. Maga Krisztus szól, amikor az Egyházban a Szentírást olvassuk.[10] Ugyanakkor a celebránsnak ajánlották a homíliát, mely a liturgia részeként arra van rendelve, hogy magyarázza Isten Igéjét és aktualizálja a keresztyén életre.[11] Negyven évvel a Zsinat után az Eucharisztia éve jó alkalom arra, hogy a keresztyén közösségek erről megbizonyosodhassanak. Nem elég ugyanis, ha a szentírási részeket érthető nyelven olvassák fel, hanem olyan gondossággal, olyan előkészülettel, olyan figyelmes hallgatással, illetve csöndes elmélkedéssel kell fogadni, ami szükséges ahhoz, hogy Isten Igéje megérintse és megvilágosítsa az életet.

„Fölsimerték Őt a kenyértörésben” (Lk 24,35)

14. Jelentősegteljes, hogy az emmauszi tanítványok, miután az úr szavai megfelelően fölkészítették őket, az asztalnál, a „kenyértörés” egyszerű gesztusában ismerték fel Őt. A jelek csak akkor „beszélnek”, ha az értelem megvilágosult és a szív lángol. Az Eucharisztia a megvilágosító és gazdag tartalmú üzenetet hordozó jelek e dinamizmusában bontakozik ki teljesen. A misztérium a jelek által nyitja meg a hívők szemét.

Miként az *Ecclesia de Eucharistia* enciklikában hangsúlyoztam, nagyon fontos, hogy a szentség egyetlen vonása se merüljön feledésbe. Az embert ugyanis mindig éri a kísértés, hogy az Eucharisziát a saját emberi dimenziói közé redukálja, holott valójában *az embernek kell kitárulnia a misztérium dimenziói előtt*. „Az Eucharisztia túlságosan nagy ajándék ahhoz, hogy csorbításokat és kétértelműségeket tűrhetne.”^[12]

15. Kétségtelen, hogy az Eucharisztia legszembetűnőbb dimenziója *a lakoma*. Az Eucharisztia nagycsüdtörtökön este a húsvéti vacsorán született. éppen ezért még a szerkezetében is hordozza a *közös étkezés* jellegét: „Vegyétek és egyétek..., majd vette a kelyhet..., nekik adta, mondván: igyatok belőle mindnyájan ...” (Mt 26,26–27). E szempont nagyon jól kifejezi a kommunió kapcsolatát, melyet Isten létre akar hozni velünk, s melyet nekünk egymás között meg kell valósítanunk.

Semmiképpen nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy az eucharisztikus lakomának mélységes és elsődleges értelme az *áldozat*.^[13] Az Eucharisziában Krisztus újra megjeleníti számunkra *a Golgotán egyszer s mindenkiért bemutatott áldozatot*. Jóllehet az eucharisztikus lakomán a föltámadott Krisztus van jelen, magán hordozza szenvedésének jeleit, melynek „emlékezete” minden szentmise, miként a liturgia a konszekrációt követő akklamációval emlékeztet erre: „halálokat hirdetjük, Urunk és hittet valljuk föltámadásodat...”. Ugyanakkor, miközben megjeleníti a múltat, az Eucharisztia a történelem vége, *Krisztus második eljövételének jövendője felé irányít* minket. Ez az „eszkatologikus” szempont olyan magával ragadó erőt ad az Oltáriszentségnek, mely reménnyel tölti el a keresztény életet.

„Én veletek vagyok minden nap...” (Mt 28,20)

16. Az Eucharisziának mindezen dimenziói kapcsolódnak egy olyan szemponthoz, mely leginkább próbára teszi hitünket, és ez *a „valóságos” jelenlét misztériuma*. Az Egyház egész hagyományával összhangban mi hisszük, hogy az eucharisztikus színek alatt Jézus valóságosan jelen van. E jelenlétet – amint VI. Pál pápa érthetően magyarázta – nem azért mondjuk *valóságosnak*, hogy tagadjuk a többi jelenlét valós voltát, hanem hogy kiemeljük a szubsztanciális jelenlétet, melynek erejéből Krisztus, az Isten-Ember teljes valójában jelen van.^[14] Ezért a hit megköveteli tőlünk, hogy azzal a tudattal álljunk az Eucharisztia előtt, hogy Krisztus színe előtt állunk. éppen a jelenléte ad a többi dimenzióknak – lakoma, a húsvét emlékezete, eszkatologikus elővételezés – olyan jelentést, ami felülmúlja a puszta szimbolikát. Az Eucharisztia a jelenlét misztériuma, mely által a leginkább megvalósul Jézus ígérete, hogy velünk marad a világ végezetéig.

Ünnepelni, imádni, szemlélni

17. Mily nagy misztérium az Eucharisztia! Olyan misztérium, melyet elsősorban *jól kell ünnepelni*. A szentmisét kell az egész keresztény élet középpontjává tenni, és minden közösségnek mindent meg kell tennie azért, hogy az ide vonatkozó szabályok szerint a kellő módon ünnepelje a nép részvételével, a kiosztott szerepek megfelelő betöltésével és komoly figyelemmel a szakralitásra

is, melynek még az éneket és a liturgikus zenét is uralnia kell. Az Eucharisztia éve egyik konkrét feladata lehet minden plébániai közösségben a Római Misekönyv alapelveinek és szabályainak gondos tanulmányozása.

Az üdvösség szent jelekben megjelenített misztériumainak befogadásához nagyon jó út a liturgikus év követése. A lelkipásztorok legyenek gondosak abban a „*műsztagogikus*” *katekézisben*, melyet az egyházatyák annyira becsültek, s amely segít a liturgia szavainak és mozdulatainak megértésében, elvezeti a hívőket a jelektől a misztériumokhoz, és ahhoz, hogy egész életük elmerüljön bennük.

18. Részleteiben mind a szentmise ünneplése közben, mind a szentmisén kívüli szentségimádásban ébren kell tartani *Krisztus valóságos jelenlétének tudatát*. Ez mutatkozik meg a beszéd hangnemében és hangerejében, a mozdulatokban és mozgásokban, és az egész magatartásban. Az ide vonatkozó szabályok emlékeztetnek – én magam is ismételten hangsúlyoztam^[15] – annak fontosságára, hogy csendet kell biztosítani mind a szentmisében, mind a szentségimádás alkalmával. Egyszóval mind a főlszentelt szolgáknak, mind a hívőknek a legnagyobb tisztelettel kell bánniuk az Eucharisziával.^[16] A tabernákulumban jelenlévő Jézus egyre több olyan szerelmes lélek számára legyen vonzó *pólus*, akik képesek arra, hogy hosszasan időzzenek nála, hallgassák a szavát és érezzék szívének dobbanásait. „ízleljétek és lássátok, hogy milyen édes az úr!” (*Zsolt 33,9.*)

A *szentmisén kívüli szentségimádás* legyen ebben az évben minden plébániai és szerzetes közösség különleges feladata. Hosszasan időzzünk leborulva az Eucharisziában jelenlévő Jézus előtt, hitünkkel és szeretetünkkel jóvátéve a bántásokat, a mellőzéseket és a sérelmeket, melyeket üdvözítőnknek oly sok helyen el kell viselnie. A szentségimádásban mélyítsük el személyes és közösségi szemlélődésünket, élve az imádságnak azokkal a segítségeivel, melyeket Isten Igéje és sok régi és új misztikus szent tapasztalata nyújt. Maga a rózsafüzér is, ha mélyen biblikusan és krisztusközpontúan értjük – amit annyira ajánlottam a *Rosarium Virginis Mariae* apostoli levelemben – nagyon alkalmas út lehet a Mária iskolájában és társaságában végzett eucharisztikus szemlélődéshez.^[17]

Az Eucharisztia évében egész különös ünnepélyességgel tartsuk meg úrnapiját a hagyományos körmenetével együtt. Hirdessük mindenütt – még utcáinkon és házaink között is – a hitünket, mellyel hiszünk Istenben, aki megtestesült, s útítársunk és az áldások kimeríthetetlen forrása lett, és ezzel fejezzük ki hálás szeretetünket.

III. AZ EUCHARISZTIA A KOMMUNIO FORRÁSA ÉS MEGJELENÉS

„Maradjatok bennem és én tibennetek” (Jn 15,4)

19. Az emmauszi tanítványok kérésére, hogy „velük” maradjon, Jézus egy sokkal nagyobb ajándékkal válaszolt: az Eucharisztia szentségével megtalálta annak módját, hogy „bennük maradjon”. Az Eucharisztia vétele azt jelenti, hogy mélységes közösségre lépünk Jézussal. „Maradjatok bennem, és én tibennetek” (Jn 15,4). E bensőséges és kölcsönös egymásban „maradás” bizonyos módon lehetővé teszi, hogy elővételezzük a mennyországot a földön. Vajon nem ez-e az ember legnagyobb óhaja? Nem ezt tűzte-e ki maga elé célként Isten, amikor üdvözítő tervét megvalósítja a történelemben? Ő oltotta az ember szívébe az Igéje utáni „éhséget” (vö. *ám 8,11*), azt az éhséget, amely csak akkor szűnik meg, amikor az ember teljes közösségre lép Ővele. A szentáldozás azért adatott nekünk, hogy „jőllakhassunk” Istennel itt a földön, beteljesedést várva az égben.

Egy kenyér, egy test

20. Ezt a különleges bensőséget, amely az eucharisztikus „kommunióban” valósul meg, nem lehet megfelelő módon érteni, sem teljesen megélni az egyházi közösségen kívül. Ezt hangsúlyoztam ismételten az *Ecclesia de Eucharistia* enciklikában. Az Egyház Krisztus teste: olyan mértékben járunk „Krisztussal”, amilyen mértékben kapcsolatban vagyunk „az Ő testével”. Ezen egység megteremtéséről és fönntartásáról gondoskodik Krisztus a Szentlélek kiárasztásával. Ő maga pedig szüntelenül ápolja ezt az egységet a maga eucharisztikus jelenlétével. Valójában ugyanis éppen az egyetlen eucharisztikus kenyér tesz bennünket egy testté. Ezt erősíti meg Pál apostol:

„Mi ugyanis sokan egy kenyér, egy test vagyunk, mivel mindnyájan egy kenyérből részesedünk” (1Kor 10,17). Az eucharisztikus misztériumban Jézus mint közösséget építi az Egyházat a nagy minta szerint, melyre főpapi imájában hivatkozott: „Miként te Atyám bennem és én tebenned, úgy legyenek ők is egyek mibennünk, hogy elhiggye a világ, hogy te küldöttél engem” (Jn 17,21).

21. Amennyiben az Eucharisztia az egyházi egység *forrása*, annyiban annak legnagyobb *megnyilvánulása* is. Az Eucharisztia a *kommunió epifániája*. Ebből következően határozza meg az Egyház a föltételeket, melyek teljesítésével teljesen részt lehet venni az eucharisztikus ünneplésben.^[18] A korlátozásoknak azt kell egyre inkább tudatosítaniuk bennünk, hogy mennyire igényes a közösség, melyre Jézus hív minket. Ez a kommunió *hierarchikus*, azaz egymástól különböző szerepekre és szolgálatokra épül, ezt hangsúlyozza a szentmise kánonja is a pápa és a megyéspüspök név szerinti említésével. Ez a kommunió *testvéri*, melyet kölcsönös nyitottságra, szeretetre, megértésre és megbocsátásra nevelő „közösségi lelkeséggel” ápolunk.^[19]

„Egy szív és egy lélek” (ApCsel 4,32)

22. Minden szentmisében fölhívást kapunk arra, hogy mérjük magunkat ahhoz az eszményi közösséghez, melyet az Apostolok Cselekedetei a mindenkori Egyház mintájaként ír le. Ez az Egyház az apostolok köré gyűlt össze, Isten Igéje gyűjtötte össze, és képes olyan osztozkodásra, mely nemcsak a lelki, hanem az anyagi javakra is kiterjed (vö. *Ap 2,42–47; 4,32–35*). Most, az Eucharisztia évében az úr arra hív minket, hogy a lehető legjobban közelítsük meg ezt az

eszményt. Különleges odaadással éljük át a liturgia által már javasolt alkalmakat a „stációs szentmiséken”, amikor a püspök papjaival és diakónusaival és Isten népének minden rétegét képviselő hívekkel miséznek a székesegyházban. Ez az Egyház fő „megnyilvánulása”.^[20] Dicséretes más jeles alkalmakat is szervezni plébániai szinten is, hogy a közösségi érzés erősödjék, új erőt merítve az eucharisztikus ünneplésből.

Az Úr napja

23. Különösen óhajtom, hogy ebben az évben külön figyelmet fordítsunk a vasárnapnak, mint az úr napjának és az Egyház napjának újrafelfedezésére és teljes átélésére. Boldog lennék, ha újra átelnéznék mindazt, amit a *Dies Domini* apostoli levelemben írtam. „Épp a vasárnapi szentmisén éljük át a keresztények újra különös intenzitással az apostolok húsvét esti élményét, amikor a Föltámadott megjelent közöttük (vö. *Jn 20,19*). A tanítványok kis csoportjában, ami az Egyház zsongója volt, bizonyos módon jelen volt Isten mindenkori népe.” A papok a kegyelem ezen évében lelkipásztori szolgálatuk során *még nagyobb figyelmet fordítsanak a vasárnapi szentmisére*, mint olyan ünneplésre, melyen a plébániai közösség egésze van jelen, beleértve rendszeres résztvevőként a különböző csoportokat, mozgalmakat és társulásokat is.

IV. AZ EUCHARISZTIA A „MISSZIÓ” KIINDULÓPONTJA ÉS PROGRAMJA

„Még abban az órában útra keltek” (Lk 24,33)

24. A két emmauszi tanítvány, miután fölismerte az Urat, „még abban az órában útra kelt” (Lk 24,33), mert közölni akarták, amit láttak és hallottak. Ha valóban találkozunk a Fölelmaradottal, amikor testével és vérével táplálkozunk, képtelenek vagyunk magunknak megtartani a tapasztalt örömet. A szentáldozásban egyre inkább elmélyülő találkozás Krisztussal az Egyházban és minden egyes keresztényben fölébreszti *a tanúságtétel és az evangelizálás sürgető érzését*. Abban a homíliában, melyben bejelentettem az Eucharisztia évét, ezt hangsúlyoztam Szent Pál szavaira hivatkozva: „Valahányszor esztek ebből a kenyérből és isztok ebből a kehelyből, az úr halálát hirdetitek, amíg el nem jön” (1Kor 11,26). Az Apostol szoros kapcsolatba hozza a lakomát és a hirdetést: közösségre lépni Krisztussal a húsvéti megemlékezésben egyidejűleg jelenti a kötelezettség-érzetet arra, hogy a szertartásban megvalósított esemény misszionáriusai legyünk.^[21] Az elbocsátás minden szentmise végén megbízás, mely arra készíti a keresztény embert, hogy vállalja az evangélium terjesztését és a társadalom keresztény szellemiséggel való betöltését.

25. E küldetéshez az Eucharisztia nem csupán belső erőt biztosít, hanem – bizonyos értelemben – *programot* is. Az Eucharisztia ugyanis olyan létmód, mely Jézusból árad a keresztény emberbe, és annak tanúságtétele által szétsugárzik a társadalomba és a kultúrába. Hogy ez megtörténjék, ahhoz minden hívőnek személyes és közösségi elmélkedéssel magáévá kell tennie azokat az

értékeket, melyeket az Eucharisztia kifejez, azt a magatartást, amit sugall, és azokat az elhatározásokat, melyekre indít. Miért ne látnánk ebben azt a *különleges megbízást*, mely az Eucharisztia évéből fakadhat?

Hálaadás

26. E program egyik alapvető eleme magából az „eucharisztia” névből fakad: a hálaadás. Jézusban, az ő áldozatában az Atya akaratára mondott feltétlen „igen”-jében benne foglaltatik az egész emberiség „igen”-je, hálája, „amen”-ja. Az Egyház arra hivatott, hogy az embereket emlékeztesse e nagy igazságra. Nagyon fontos, hogy ez megtörténjék, különösen a mi szekularizált kultúránkban, mely megfélemezik Istenről, és hirdeti az ember üres önelégültségét. Megvalósítani az eucharisztikus programot a mindennapi életben, bárhol dolgozunk és élünk – családban, iskolában, gyárban, a legkülönbözőbb életkörülmények között – egyebek mellett tanúságtételt is jelent arról, hogy *az emberi lét érthetetlen a Teremtővel való kapcsolat nélkül*: „A Teremtő nélkül szertefoszlik a teremtmény”.^[22] Ez a transzcendens hivatkozás, mely szüntelen „hálára” – éppen eucharisztikus magatartásra – késztet mindazért, amink van és amik vagyunk, nem tagadja a földi dolgok törvényes autonómiáját,^[23] hanem a lehető legjobban megalapozza, s ugyanakkor megvonja annak jogos korlátait.

Most, az Eucharisztia évében a keresztényeknek feladata, hogy határozottabban tanúskodjanak Isten evilági jelenlétéről. Ne féljünk beszélni Istenről és emelt fővel hordozni a hit jeleit. Az „Eucharisztia kultúrája” előmozdítja a dialógus kultúráját, mert a dialógus erőt és táplálékot talál benne. Tévedünk, ha úgy gondoljuk, hogy a hitre való nyilvános hivatkozás sértene az állam és a polgári intézmények jogos autonómiáját, vagy hogy egyenesen intoleráns magatartásra bátorítana. Ha történetileg voltak is tévedések e téren, még hívők részéről is, amint ezt beismertem a jubileum alkalmával, az nem a „keresztény gyökereknek” tulajdonítandó, hanem annak, hogy keresztények elszakadtak a gyökereiktől. Aki megtanul a megfeszített Krisztus módján hálát adni, lehet, hogy vértanú lesz, de soha nem lesz zsarnok.

A szolidaritás útja

27. Az Eucharisztia nem csupán a kommunió kifejezése az Egyház életében, hanem a *szolidaritás programja* is az egész emberiség számára. Az Egyház az eucharisztikus ünneplésben állandóan megújítja annak tudatát, hogy nem csupán az Istennel való bensőséges egységnek, hanem az egész emberi nem egységének is „jele és eszköze”.^[24] Minden szentmise, akkor is, ha rejtekben vagy a föld egy eldugott sarkában mutatják is be, mindig az egyetemesség jegyét hordozza magán. A keresztény ember, aki részt vesz a szentmisén, megéri belőle, hogy a közösség, a béke s a szolidaritás előmozdítójává kell válnia az élet minden körülményei közepette. Meggyötört világunk, mely az új évezredet terrorizmussal és a háború tragédiájával kezdte, a keresztényeket minden korábbinál jobban arra szólítja fel, hogy az Eucharisztiaát úgy éljék át, mint a béke nagy iskoláját, melyben a társadalmi, kulturális és politikai életben a felelősség különböző szintjein a dialógusért és a közösségért fáradozó férfiak és nők nevelődnek.

A legkisebbek szolgálata

28. Van még valami, amire szeretném fölhívni a figyelmet, mert jelentős mértékben ezen fordul meg a közösségi szentmisén való részvétel hitelessége: az Eucharisziából merített készítés egy méltányosabb és testvéribb társadalom fölépítésében való aktív részvételre. Az Eucharisziában ugyanis a mi Istenünk a szeretet szélsőséges formáját mutatta meg, lerombolva az uralkodás minden változatát – melyek nagyon gyakran érvényesülnek az emberi kapcsolatokban – és radikálisan állítva a szolgálat követelményét: „Aki első akar lenni, legyen az utolsó és mindenki rabszolgája” (Mk 9,35). Nem véletlen, hogy Szent János evangéliumából hiányzik az Eucharisztia alapításának elbeszélése, de benne van a „lábmosás” (vö. Jn 13,1–20): amikor Jézus lehajol, hogy megmossa a tanítványai lábát, utolérhetetlen módon mutatja meg az Eucharisztia jelentését. Szent Pál is nagy erővel hangsúlyozza, hogy nem szabad Eucharisziát ünnepelni szeretet nélkül, ami a legszegényebbekkel való osztozkodásban mutatkozik meg (vö. 1Kor 11,17–22.27–34).

Miért ne lehetne tehát az Eucharisztia éve olyan időszak, melyben az egyházmegyei és plébániai közösségek különösen is tevékeny testvériséggel fordulnak a szegények felé? Gondolok az éhínségre, mely emberek százmillióit gyötri; gondolok a betegségekre, melyek a fejlődő országokat sújtják, az öregek magányára, a munkanélküliek reménytelenségére, az elvándorlók viszontagságaira. Mindezen bajok – bár különböző mértékben – a gazdagabb régiókat is érintik. Nem áltathatjuk magunkat: a kölcsönös szeretetről s különösen az ínségről szenvedőkkel való törődésről fognak ránk ismerni, Krisztus igazi tanítványaira (vö. Jn 13,35; Mt 25,31–46). Ezen az alapon bizonyulnak majd hitelesnek eucharisztikus ünnepléseink.

BEFEJEZÉS

29. Ó szent vendégség, Krisztust vesszük rajta! Az Eucharisztia éve abból a csodálatból születik, mellyel az Egyház e nagy misztérium színe előtt áll. E csodálat szüntelenül áthatja a lelkemet.

Belőle fakadt az *Ecclesia de Eucharistia* enciklika. Péteri szolgálatom 27. éve – melynek kezdetéhez értem – nagy kegyelmének tartom, hogy az egész Egyházat meghívhatom e kimondhatatlan szentség szemlélésére, dicséretére és imáadására. Legyen az Eucharisztia éve mindenki számára alkalom arra, hogy újra tudatosítsuk azt a páratlan kincset, melyet Krisztus Egyházára bízott. Késztesen előbb és átéltebb ünneplésére, melyből szeretettől átfomált keresztény élet fakad.

Mennyi jó kezdeményezést lehet megvalósítani e téren a részegyházak Pásztorainak irányításával! Az Istentisztelet és a Szentségi Fegyelem Kongregációja nem fog késlekedni hasznos kezdeményezésekkel és javaslatokkal. Mindazonáltal nem azt kérem, hogy rendkívüli dolgokat műveljete, hanem hogy minden kezdeményezést mély bensőségesség hasson át. Ha ennek az évnek csak annyi volna a gyümölcse, hogy minden keresztény közösség megünnepli a vasárnapi szentmisét és gyakoribbá válna a szentmisén kívüli szentségimádás, már nagyon nagy eredményt érnénk el. Azonban magasra kell törni és nem szabad megelégednünk közepes mércével, mert mindig számíthatunk Isten segítségére.

30. *Drága testvéreim a püspökségben*, rátok bízom ezt az évet, mert bizonyos vagyok abban, hogy teljes apostoli buzgóságtokkal fogadjátok felhívásomat.

Papok, akik minden nap elisméltitek a konszekráció szavait, s tanúi és hirdetői vagytok a szeretet kezek között végbemenő nagy csodájának, engedjétek, hogy megérintsen ennek a különleges évnek a kegyelme; minden nap első misétek örömevel és buzgóságával mutassátok be a szentmisét, és szívesen időzzetek imádságban a tabernákulum előtt.

Diakónusok, legyen ez az év a kegyelem éve számotokra is, akik közelről vettek részt az ige és az oltár szolgálatában. *Lektorok, akolitusok, rendkívüliáldoztatók*, legyetek tudatában az ajándéknak, mely rátok van bízva a feladattal, amit az Eucharisztia méltó ünneplésére kaptatok.

Külön fordulok hozzátok, *leendő papok*: a szemináriumi életben szereztétek meg a tapasztalatot, hogy milyen édes nemcsak minden nap részt venni a szentmisén, hanem beszélgetve hosszasan időzni is az eucharisztikus Jézusnál.

Szerzetesek és szerzetesnők, akik Istennek szenteltségtekben arra kaptatok meghívást, hogy huzamosan szemlélődjétek, ne feledjétek, hogy Jézus a tabernákulumban vár titeket, hogy megajándékozza szíveteket barátságával, ami életetek egyedüli értelme és teljessége.

Krisztushívők, valamennyien fedeztétek föl az Eucharisztia ajándékát, mint a világban – a különböző foglalkozásokban és a legváltozatosabb helyzetekben – élt mindennapi életetek világosságát és erejét. Elsősorban azért fedeztétek föl, hogy maradéktalanul át tudjátok élni a család szépségét és küldetését.

Végezetül sokat várok tőletek, *fiatalok*, miközben megújítom a kölni Ifjúsági Világnapra szóló meghívásomat. A választott téma – „eljöttünk, hogy imádjuk Őt” (Mt 2,2) – különösen is sugallja a magatartást, mely szerint ebben az Eucharisztikus évben éljétek. Hozzátok el az eucharisztikus színek alatt rejtőző Jézussal való találkozásra életkorotok, reményetek, szeretet-képességetek minden lelkesedését.

31. Álljon szemünk előtt a szentek példája, akik az Eucharishtiában találták meg a táplálékot a tökéletességre vezető útjukon. Hányszor fakadtak könnyekre a megindultságtól, amikor e nagy misztériummal találkoztak, s élték át az Oltáriszentség előtt a „jegyes” örömeinek elmondhatatlan óráit. Mindenekelőtt a Szent Szűz segítsen minket, aki egész életét az Eucharisztia logikája szerint élte. „Amikor az Egyház példaképeként tekint Máriára, meghívást kap arra, hogy kövesse őt e szentséges misztériummal való kapcsolatában is.”^[25] Az eucharisztikus kenyér, melyet magunkhoz veszünk, a Fiú szeplőtelen teste: „üdvözlégy, szent Test, ki Szűztől született”. A kegyelem ezen évében Mária segítségével nyerjen az Egyház új erőt küldetéséhez, és egyre inkább ismerje föl az Eucharishtiában egész életének forrását és csúcsát.

Hálával és örömmel töltsön el mindnyájatokat áldásom.

Kelt a Vatikánban, 2004. október 7-én, Rózsafüzér Királynője ünnepén, pápaságom 26. évében

II. János Pál pápa

Jegyzetek:

[1] GS 45.

[2] Vö. GS 22.

[3] 55. p.

[4] Vö. 32-34. p.

[5] Vö. 30-32. p.

[6] 35. p.

[7] Vö. Rosarium Virginis Mariae 19, 21.

[8] 53. p.

[9] Vö. 51. p.

[10] Vö. SC 7. p.

[11] Vö. SC 52. p.

[12] Ecclesia de Eucharistia 10. p.

[13] Vö. Uaz 10. p.; Istentiszteleti és Szentségi Kongregáció Redemptionis Sacramentum instrukciója, 38: L'Osservatore Romano, 2004. április 24. Függelék.

[14] Vö. Mysterium Fidei enciklika 39: AAS 57 (1965), 764; – Rítus Kongregáció: Eucharisticum mysterium 9: AAS 59 (1967) 547.

[15] Vö. Spiritus et Sponsa üzenet a Sacrosanctum Concilium konstitúció megjelenésének 40. évfordulója alkalmából 2003. dec. 4-én, 13. p.

[16] Vö. Redemptionis Sacramentum instrukció.

[17] Uaz 137. p.

[18] Vö. Ecclesia de Eucharistia 44. p.; CIC 908. k.; CCOE 702.; Directorium oecumenicum 1993:122-125, 129–131; Hittani Kongregáció: Ad exsequendamlevél , 2001. máj. 18: AAS 93 (2001) 786.

[19] Vö. Novo millennio 43. p.

[20] Vö. SC 41. p.

[21] Vö. Homília úrnapiján, 2004. jún. 10-én: L'Osservatore Romano 2004. VI. 11-12., 6.

[22] GS 36.

[23] Vö. uo.

[24] LG 1.

[25] Ecclesia de Eucharistia 53. p.

